

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre 3 „ — „
 Negyedévre 1 „ 50 „
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petítor 5 kr.
 Nyiltérben 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésnél 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:
 Főter. 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
 Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:
 Vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal:
 VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pércz hirdetések és reklamatikok ide intézendők.

„Az Önkormányzat és pénzügye.”

Irta: Hegedüs Sándor.

(Folytatás.)

Egy évben mintegy fél millióra megy az általa elintézett rendőri dolgok száma. A béke bírák mint társas bíróság, fellebbezési forum is. Az első ily forum a petty sessio mely az egyes békebírák működése felett ítélt. A specia sessio, melyben a kerület minden békebírája jelen van; kinevezi a szegény felügyelőt, községi rendőröket (constables,) mérték felügyelőt meg alapítja az esküdtek lajtsromát, rendelkezik ut ügyekben, ad ipari és ital mérési engedélyeket. A harmadik béke bírói forum az évnegyedes gyűlés, melynek tagjai a megye összes békebírái, a sheriff, főconstábler, börtön felügyelő, és fellebbezési forum az egyes vagy testületi békebírói hatóságok ellen. Ez évnegyedes gyűlés képezi a legnagyobb területi önkormányzati hatóságot Angliában.

Az angol önkormányzati rendszer nagy befolyással volt az irt ügyre nézve is. Az angol törvény községi teendőnek nézte az út — ügyet, csak a hidépítés volt grófsági feladat. Nagy-Británia 1873-ban utra és hidra együtt 128 millió frankot fordított összesen.

Szerző szerint az angol önkormányzati rendszernek nagy előnye: az önálló adó alap, törvényszéki ellenőrzés, közigazgatási jogszolgáltatás teljes szabályozása és a lehető legnagyobb szabad mozgás; de viszont hátránya: a felelősség szabályozatlansága, a különböző hatóságok fejlődésben lévő keveréke, az aránytalan teher viselés és a párhuzamos (választott és kinevezett) hatóságok fakultatív közreműködése, holott a modern közigazgatás folytonos állandó, szakszerű vezetést, kezelést követel.

A francia közigazgatásról szólván elmondja, hogy Franciaország jelenleg 87 departementra, 361 arrondissementra és 2842 kantonra oszlik, és így átlag egy departementra esik 610, 168 hektár, 420, 022 lakó, 32 kanton és 422 község.

Franciaországban a helyi kormányzat a közmunka ügyben tett legnagyobb szolgálatot. A közmunkaügy a községből ered; mert az 1836-iki törvényben kikötött 3 napi munka, minden 18—60 éves ember és minden 3 éves ló után a község által állittatik ki.

Az 1867 évben 84 ezer „nagy forgalmu” és 83 ezer kilométer „község érdekű” községi út állott a megyék közvetlen kezelése alatt. Külö-

nös, hogy midőn Franciaországban a megyei útmunka ügyet az állam építészeti hivatal hatás köréből kivették s külön megyei mérnökre ruházták nálunk ép ellenkezőleg a megyei mérnöki hivatalt akkor osztották bé a királyi építészeti hivatalba. Egyébiránt a francia önkormányzati rendszer nagyon alatta áll az angol önkormányzati rendszernek, mert a francia község nem bír még csak közigazgatási fegyelmi joggal, vagy önálló szabály-alkotási hatás körrel sem, vagyona felett szoros korlátok és folytonos engedélyek közt rendelkezik, önálló adó alap helyett az állami pótdok engedélyével kimért módon él, és az adó kezelési s rendőrbírói feladatok jogkörén kívül esnek. Hogy ez ismertetés túl hosszúra ne nyuljék, csak még az Oroszország sajtósági helyi kormányzatáról szólok.

(Folyt. köv.)

Székfoglaló beszéd.*

Tisztelt közgyűlés! Midőn ez alkalommal forró köszönetet mondok azon kiváló, s reám nézve igen megtisztelő bizalomért, hogy érdemem felett meg tisztelték a tantestület elnökségével — egyszersmind kinyilatkoztatom azt, hogy — bár érzem a felelősség nagy terhét, mely e tiszt viselésével jár — erkölcsi és hazafiai kötelelőseimnek tartom ennek elvállalását. Teszem pedig ezt: szívemben az ügyszeretettel, lelkemben az akarásnak erejével s pályatársaimban vetett azon rendületlen bizalommal, hogy mindnyájan érezve elhivatásuk fontosságát — teljesíteni fogják kötelelőseiket s ebben biztosítékot nyújtanak nekem a felől, hogy egyetünk befogja tölteni magasztos elhivatását. —

Egyesültünk tehát mélyen tisztelt tagtársak, hogy közös erővel és egy akarattal mennünk szembe az ellenségekkel melyek még ma is ellent állanak társadalmunkban a népnevelés felvirágzásának a tudomány és műveltség áldásos terjedésének, s amelyekkel szemben az egyes erő megsemmisül. —

Mielőtt azonban megkezdénök a harcot, szükségesnek látom, hogy megismerjük az ellenség főbb erejét, s tisztába jöjjünk a teendők felett.

Már kiindulásunk pillanatában szembe találkozunk a tanügy iránti részvétlenséggel, mely a társadalom minden részében de különösen a köznépben, melynek legnagyobb szükség van ennek áldásaira — felette nagy mértékben el van terjedve; ott találjuk a szegénységet, a mely megöli az akarat erejét; a tudatlanságot a mely átkos ködében megfojtja az ébredni kezdő közérdekeltséget. Nem hagyhatom említés nélkül a felekezeti és nemzetiségi féltékenységeket sem, me-

* Pálfi Károly a néptanító gyűlésen tartott elnöki székfoglaló beszédét főbb vonalaiban itt közöljük.

Szerk.

lyek önzőcéljaiknak még a legszentebb eszméket is képesek feláldozni. —

Ezek a legfőbb ellenségek mélyen tisztelt közgyűlés, melyekkel megküzdéni, s melyektől a társadalmat megszabadítani — egyesültünk. —

Kérdi tán valaki hol fogunk szövetségeket találni; hol lesznek az erőnek forrásai, hogy ki ne merüljünk a nagy küzdelemben?

Tagadhatatlan, hogy a törvény hozás a közelebbi időkben sok üdvös intézkedéseket tett melyek által a tanügy hatalmas lendületet vett hazánkban, de nagyon esalatkoznánk, ha azt hinnők, hogy az előbb említett akadályok ezek által legyőzhetők. Koránt sem. A győzelem feltételei a tanítók lelkében kell hogy meglegyenek; az erőnk kifogyhatatlan forrását tájárt lelkiismeretükben kell hogy hordozzák. Legerősebb szövetségessé minden tanító — saját tanító társában kell hogy megtalálja.

Az elhivatás mélyérzete, szent lelkesedés az ügyért, melyet nem rettent vissza a szegénység, nem hüt le a félreértés, megalázás, szóval; apostoli lélek kell, hogy a mi fegyverünk legyen pályáinkon, ha az ügyet diadalra juttatni ohajtjuk. —

A ki kételkedik e szavak igazságában — nyissa fel a történelmet, s meggyőződhetik rólla, hogy az emberiség legnagyobb tanítóinak semmi más fegyverök nem volt az említettek kivül. Említsem-e Socratést, Jézust és az emberiségnek más mestereit? Vajjon nem csupán csak lelkőknek erejével győzték meg a világot, s lettek ennek világosságai?

(Vége köv.)

Mindenféle

Szer a balhák ellen. Szerrezz magadnak egy darab szentelt viaszgyertyát (legjobb az olyan, mely valamely kriptában égett), s őrizd biztos helyen. Ha csipnek éjjel a balhák, kelj föl csendesesen, gyujtsd meg a szentelt gyertyát, s igyekezz kizóidat hatalmadba keríteni. Ha megfogtál egyet, rögtön égesd meg a szentelt gyertya lángjánál. Mikor az utolsó balhát is elégetted, nyugalmad is visszatér.

*

Szer a láboknak gyaloglás általi felsértése ellen, Semmi sem képes az embernek a kedvét annyira elvenni a hegymászástól, s gyaloglástól egyáltalán, mint a láb felsértése. Ha ezt ki akarod kerülni, keríts magadnak egy kakukgyomrot, égesd hamuvá, s a hamut keverd össze szűz leány sirjáról vett földdel. Ezen porból szándékolt utazásod előtti este mindkét cipődbe anyit hints, a mennyi két ujjad közé fér, miközben a következő szavakat mondod: Aries, Astaries, Ripsit. Ezután zárd be szobád ajtaját, s sitetve fekdj le Midőn másnap a meghatározott időben a szolgálta vagy e

vezető jön, felköltendő téged, hadd hogy kopogtasson az ajton a mig csak kedve tartja, végre csak beleun s félbehagyja. Ezután fordulj a másik oldalodra, s aludj tovább.

A keleti ügyek.

Berlinből jelentik, hogy ott már minden élőkészület megtörtént a kongresszus számára. Szállások, gyűléstermek készen lesznek. Egy mai sürgöny ugyan is tudatja, hogy a német kabinet csak márczius 25-én küldi szét a meghívókat, e halogatás oka kétségkívül abban keresendő, hogy még igen lényeges nézetkülömbösek uralkodnak az előzetesen eldöntendő kérdések fölött. Egyik nagy nehézség az, hogy Oroszország még mindig nem egyezett bele Anglia követelésébe, miszerint az összes béke pontozatok terjesztessenek a kongresszus elé. A londoni kabinet pedig ragaszkodik e követeléshez melyet, mint egy mai sürgöny jelentti, a szent-pétervári félhivatalos „Journal de St.-Petersb.” még ma is kereken visszautasít.

Nem látszik végleg eldöntöttnek még az sem, kik fognak részt venni a kongresszusban. Kezdetben csak a signatarius hatalmakról volt szó, Anglia azonban kívánta Görögország bebocsáttatását, s Andrassy gróf, hir szerint, támogatta ebben a londoni kabinetet. A görög elem egyik ellensúlyozója levén a szlávságnak a Balkánfélszigeten, nem csoda, hogy az orosz kormány erőlyesen ellenezte Görögország bebocsáttatását; egy mai sürgöny szerint azonban a cár végre beleegyezett, és most készen lehetünk arra, hogy viszont Oroszország szintén követelésekkel fog előállani Szerbia és montenegro részére. Ez utóbbiak azonban még nem levén önálló államok — legfeljebb a kongresszus maga ismerheti el azokká, — a nagyhatalmak e követeléseket nem fogják támogatni.

Románia sem igen fog a kongresszusba bejutni, de valószínű; hogy a román kívánságok meleg pártfogásra fognak találni, még pedig Oroszország ellenében a többi nagyhatalmak részéről. Sturdza és Ghika hercegek jelenleg Bécsben alkudoznak Románia érdekében. Egy távirati értesítés szerint Ghika herceg Londonban sikeresen járt el, s az angol kormány állitolag határozott ígéretet tett, hogy a kongresszuson a legerélyesebben fogja védeni Bessarabiának meghagyását román fenhatóság alatt.

Berlinből írják: Andrassy gróf nyilatkozatai dacára itt még mindig

Bécs kifejlesztést remélnek. Bismarck hg. állítólag értésül adta Bécsben és Londonban, hogy az érdekek biztosítását keresse Ausztria-Magyarország Boszniában, Anglia pedig Egyiptomban, a mi teljesen megfelel ma-napi nagy beszédében kifejezett elmeletének a „beati possidentes“-ről. Londonból egyébiránt javaslat tétetett a bécsi kabinetnek, hogy mielőtt a kongresszus megnyílik Anglia és Ausztria-Magyarország állapotjának meg azon pontokra nézve, melyeknél érdekeik találkoznak. Fog-e sikerülni ez a kísérlet, annál kétségszerűbb, mert eddig minden ilyenmő próbálgatózás megheiusult. (?)

Diplomáciai körökben feltűnő okoz, hogy a bosnyák fölkelők egyhangu proklamációkban hirdetik az ellenségeskedések folytatását, mivel Oroszország a békeszerződésben nem gondoskodott róluk. Némely oldalról azt állítják, hogy Bécsben nem épen rossz szemmel nézik e mozgalmat, mert ha Boszniában a zavargás még tovább is tart, ez jogosulttá tenné az Ausztria-Magyarországnak adandó európai mandatumot Bosznia és Hercegovina megszállására, míg ellenben csöndes békeség esetén ily mandatum csak bajosan volna megszereshető.

Az aranyosszéki birtokossági vagyon ügyében.

Tisztelt Szerkesztőség! A „Haladás“ levélhordójának szivességéből volt szerencsém venni a „Haladás“ 19-ik számát, s abból olvashatni egy képviselő tagnak „*hogy végzett aranyosszék*“ cím alatt az aranyosszéki osztatlan közös vagyon felett márczius 3-án tartott gyűlésről közre bocsátott módosítást; a mi személyemmel — azt kisszebbítőleg — szoros kapcsolatba hozatván, lehetetlen arra fel világosítást nem adni.

*) Magyar Pál urnak ezen önigazolását lapunkban közölt cikkkel szemben, kiadjuk, fenntartván jogát a „képviselői tagnak“, hogy arra észrevételeit megtehesse. Szerk.

Hiszem hogy a tisztelt Szerkesztőség — ismert lovagiassága és igazság szeretete — nem fogja tölem, védekezhetésemre a tért megtagadni; annyival inkább mert nem fogom az „egy képviselő tag irmdóratát követni, ki az egyszerű tényt elferdítve, a törvénelom és jog terén vakon gázolva, az ovásam indokait Kristus születése és özönviz előtti időkből származóknak állítván, azt mondja hogy: privát indokból és nem tisztességes módu eljárással, régi megyeistai módon ellene vagyok a nevelés ügyének sat. sat., mert tudom hogy az olyan hangzatos szavak *ignosos fallit* ugyan, de *notis est derisui*, —

hanem mi után látszik hogy egy képviselői tag roppant tájékozatlan: az aranyosszéki és világ törvénelomban — aranyosszéki dolgokat Kristus születése előttieknek mondván; valamint a jog terén is, midőn azt állítja, hogy magán tulajdon természetű osztatlan közös vagyonra nézve az érdekeltek részéről re-compasationalis jog 3 három év alatt elévül, s ugy látszik hogy mint stauticus is hasonló felfogással írja meg a jelen történetét. —

Legyen szabad nekem a száraz historiai tény állást (az özönviz és Kristus idejétől kissé közelebb hozva) a kérdéssel ügyre vonatkozólag elmondani, hogy:

Tény az, hogy van a volt aranyosszéknek közös vagyon, és ezen vagyon a *volt szék birtokosságának magán tulajdon természetű osztatlan közös vagyon*; mert ha ilyen nem volna, nem lenne jogosítva aranyosszék birtokossági képviselője hogy a felett tanácskozzék, hanem az 1876. évi XXXIII. törvény értelmében intézkednék a felett Torda-aranyosmgye bizottsága.

Tény az is, hogy azon közös vagyon, régebben mind fekvőkben u. m. predialis helyek, szabad használat alatti közös erdők és mezőkben két annyinál is több volt mint az jelenben a fekvőkben és felkelhetőben együtt véve is van, hanem mint osztatlan közös vagyon nagyon is ki-

volt tétetve az elfoglalásnak, jogtalan occupationak így p. o. elfoglaltatott sok predialis hely, de amit most osztály alá keresni egészen háládatlan lenne, nem levén ma ember, ki azt végre hajtás esetén ki tudná mutatni; s különben itt ezekre nézve az valószínűleg álván, hogy azon községek lakói, melyek az adomány levélben említett 29 közül ma nem léteznek megmaradt szomszédos községekbe vonulván magokkal vitték határokat.

Tény, hogy: Tíz község által 1790 October 22-én és következő napjain a közös erdőkbeli felosztatott ezer hold, — ezen osztályról készített okmányban *az osztózkodó falvak képviselői 300 forint vinculummal kötelezik ugyan egymást hogy azou osztályban felkeléssel is megvédik egymást, azonban kifejezik azt is hogy: azon osztály csak ideiglenes, mig t. i. az összes osztatlan közös vagyonra nézve megtörténik az osztály.* (Lásd az 1797 május 8-iki tisztségi jkönyvet hol az egész osztály levél bevan ígatva) és ezen erdők egészen más természetűek, mert nem predium volt és az osztály levél oly határozottan és részletesen definiálja, írja le határokat hogy akár mikor könnyen kijelölhető ha itéletre kerül a dolog, s a menyiben tán ez itt nehézségben ütköznek, van község, a mely épen azon 1790. osztalékát eladván meg van a kulcs a betudás mértékére,

hasonló módon elfoglalva tartja egy község az ugy nevezett szabad bogáthi legelőt, mint egy 50 — 55 holdat; a mi felett még tisztább a kérdés, mert tökéletesen hason természetű azokkal melyeket a volt szék bizottsága 1873-ban Csegez községének 2042 forintért, és 1875-ik évben Szent-Mihályfalva községének 330 frtért eladott s egészen külön vált határ rész,

(Fotyt. köv.)

H i r e k .

— Ferencz Károly főherczeg ravatala. E hó 11-én d. e. nyitlak meg a község előtt a Burg piébánia-templomának ajtai, hol a főherczeg ravatala volt felállítva. Az elhunyt altábornagyi egyenruhába volt öltözve. Fehér keztyűs kezei mellén össze voltak kulesolva. Melián elefánt esonttal kirakott ébenfakereszt nyugodott. A főherczeg vonásai alig változtak; mintha a boldogult esendes szunyadna. A ravatal négy sarkán gárdatisztek képeztek díszőrséget. A koporsót számos égő viaszgyergya vette körül. A templom teljesen bo volt vonva fekete posztóval; az oltárokat, ugy mint a padokat fekete posztó fedte, melyen az elhunyt cimerei láthatók. A magas emelyvényen, mely fölött fekete menyezet látható arannyal áttört szöveten a koporsó nyugodott, melyet számtalan koszoru és virágfüzér takart. A koszorukat és virágfüzereket a esászari család és az aristocratia tagjai helyezték a koporsóra. Ö Felsége a királyné tette a legelső koszorut a halott lábaihoz. A koszoru fehér virágokból volt fonva. A ravatal mellett a esászari főherczegi korona, a tábornoki kalap és kard és az elhunyt rendjelei voltak kitőve fekete vánkosokon. A szivét tartalmazó urna a ravatal legfelső a belső részeket rejtő edény legalsó lépcsőjén állott. Mindkettő a koporsó alsó felén. A község perezől-perezőre nagyobbodott a délelőtt folyamában s az örök alig bírták a rendet fentartani. A kitétel ideje alatt papok, ajtonállók és szolgák a ravatal oldalán imádkoztak.

— A képviselő választásokra már folynak megyénkben a korteskedések. Több új név van forgalomba hozva; egynek érdekében pláne már aláírások köröztetnek. Ezeknek legalább lesz idejük megfontolni komolyabban a dolgot és másképpen eselekedni. Kettőt szeretnénk elérni: hogy meggyőződés vigye az urnához a választókat s hogy oly férfiak választassanak meg, a kikre a jelen hazai viszonyok között valóban szükség van.

— A korteskedés egyik érdem-dus képviselő jelölt érdekében folyván egyik kortes szonoklatában előadja, hogy a haza beteg, a betegnek pedig jó doctorra van szüksége. Előáll egy választó s azt mondja, „mind szép, csak hogy sokszor a kirorgus inkább segít s mi pedig kirorgushoz vagyunk szokva“ Ez hatott s akirorgus meg lett választva.

— A híressé vált topánfalvi tüntetésekért kir-ügyész közigazgási

TÁRCZA

Tetemre hívás. *)

(A „Budapesti Szemlé“-ből.)

A radványi sötét erdőben
Halva találták Bárezi Benőt.
Hosszu hegyes tör ifju szivében,
„Ime bizonyosság isten előtt:
Gyilkos erőszak ölte meg őt!

Kastélyába vitette föl atyja,
Ott letevék a hús palotán;
Ki se' terített, meg se' mosatja:
Vérben, a hogy volt, nap nap után.
Hever egyszerű ravatalán.

*) A középkori istenítéletek egy neme, midőn a gyilkosság gyanujában levőket a meggyilkolt holtteste fölé állították, hogy az újra megerező vé bűnös voltaikat bizonyítsa. Istenítéleteknél hazánkban egyházi részről a képtalanok ügyeltek föl; világi részről a prístalás nevű tisztviselő járt el. Ezért van jelen a költeményben egy kanonok s az itt (minden további igény nélkül a név helyes voltára) pör-osztónak mondott prístaló. Ha a ballada, ezéjához képest a tetemre hívás törvényes szokásain utalán tulment: költeményben ezt megbocsáthatóan vélte — a szerző.

Allatta őrzeni négy alabárdost:
„Lélek ez ajtón se' be, se' ki!“
„Hátha az anyja, szép huga már most
Jönne siratni?“ — „Vissza! neki;
Jaj, ki parancsom, élve, szegi!“

Fojtva teremőrl rejti teremre
Halk zokogását asszonyi bú.
Maga, pecséttel „hívja tetemre,
Kit szemre vesz, ölyként sanda gyanu.
Legyen a seb vérzése tanú.

A palotát fedi fekete posztó,
Déli verőn sem süt oda nap;
Áll a tetemnél tisztí pörosztó,
Gyertya, feszület, kánoni pap;
Sárga viaszfényt nyughelye kap.

„Jöjjenek ellenségi, ha voltak!“
Jő, kit az apja rendre nevez;
Hába! nem indul sebe a holtnak
Állva fejénél az, vagy emez:
„Gyilkosa hát nem ez... újra nem ez.“

„Hát ki? — riad fel Bárezi sötéten.—
Boszulatlan nem foly ez ősi vér
Ide a gyilkost!... bárha pocsótem
Váddal az önnön szivemig ér:
Mindenkü gyanus nekem, a ki él!“

„Jöjjenek ugy hát ifju barátai!“
Sorra belépdel sok dalia:
Fáj nekik a hőst véribé látni.
S nem harez mezején elomlania.
Erre se' vérzik Bárezi fia.

Jöjjön az udvar! apraja, nagyja...
Jöjjön elő Bárez, a falu mind!“
Mekönnyezetlen senki se' bagyja,
Kedves urára száruva tekint.
Nem fakad a seb könnyre megint.

„Jöjjön az anyja, hajadon huga!“
Künn a leány, már messze, sikolt;
Anyja reá rogy, öleli búgva;
Mindre nem érez semmit a holt,
Marad a tört vér — fekete folt.

„Jöjjön utolszor szép szeretője,
Titkos arája, Kund Abigél!“
„Jő! — szemem villam s tapad a törre,
Arca szobor lett. lába gyökér.
Sebből pirosan buzog a vér.“

Könnye se' perdül, jajja se' hallik,
Csak oda kap, hol fészkel az agy:
Iszonyu az, mi oda nyilallik!
Döbbenet által a sziv ere fagy:
„Lányom, ez ifju gyilkosa vagy!“

Kétszeri mondást — mint lebüvölten —
Hallgat el, aztán így rebegi:
„Bárezi Benőt én meg nem jöltom,
Tanum az ég s minden seregi!
Hanem a tört én adtam neki.“

„Birta szivem' már hű szerelmemre,
Tudhatta, közöttünk nem vala gát:
Unszola mégis szóval „igenre,
Mert ha nem: ő kivégzi magát.
Enyelegve adám a tört: nosza hát!“

S vadul a sebből a tört kiragadja,
Szeme szokatlan lángot lövell,
Kacag és sir s fenvillogtatja
S vérese-visongással rohan el.
Vetni kezét rá senki se mer.

Oda kinn lefut a nyílt utca során,
Tánczolni, dalolni se' szégyel;
Dala vig: „Egyszer volt egy leány,
Ki csak ugy játszott a legénynevel
Mint a macska szokott az egérrel!“

Arány János.

izottságunk e hó 13-án tartott ülésén az ott székelt szolgabíró ellen, a gyulafehérvári törvényszék által gyújtott adatok alapján, fegyelmi vizsgálatot kért. A vizsgálat azonban el nem rendeltetett s az ügyet a kir. ügyész a belügyminiszter urhoz felfolyamodta.

— **Az inséggel küzdő Záh** s több községeink részére a belügyminiszterium 1300 frt segélyt utalványozott. Tekintettel arra, hogy az inség megyénk több pontjain nyilvánul, talán helyes volna nem rugaszkodni szigorúan Záhhoz, hanem segíteni lehetőleg a megye több pontjain jelenkező inségeseken.

— **A helybeli unit.** gymnáziumnak polgári iskolává alakítása iránt tanfelügyelő a szerződést a közbizottság mult ülésében előterjesztette, a bizottság azt tartalmulag elfogadta. Az unit. ö. kerületi tanács részéről törtéendő beleegyezés után a szerződés aláíratik. A szerződési idő már a következő tanévvel kezdődik, a midőn polgári iskola I és II-ik osztálya beállítatik. Ideje is már végett vetni a függő állapotnak s megadni Tordának a polgáriskolát, melyre oly nagyszüksége van.

— **A m. ludasi gazdasági** szakosztállyal megtoldandó tanintézet részére a bizottság 50 holdnyi birtok megvételel ajánlotta a közoktatási kormányának. Erre szükség van azért mert ezen intézet 24 holdnyi birtoka e célra alkalmatlan.

— **A m. ludasi román iskola** bezárását a főorvosi és szolgabírói jelentések alapján a közigazgatási bizottság elrendelte.

— **Az aranyosszéki közbirtokossági** vagyon ügyében beadott „folyamodás” illetőleg „óvás” a főispán ő méltósága által a Belügyminiszterhez felterjesztetett. Kívánjuk hogy az felsőbb helyen tekintetbe nevéssék és ne bonyolítottassék az által az ügy úgy, mint egy gordiusi csomó, mert a közügy általa nyerni nem fog, egyeseknek szolgálhat azonban javukra és hasznukra. Csak önérdék ne szerepeljen sehol, mert az a legszentebb ügyet is megöli.

— **Az Uj-tordai „Tigris”** nevű vendéglő e hozzátartazó telke, az egy holdnyi kerttel együtt, egy kolozsvári utcában lévő Kőpeczi telek egy évre kiadó lévén, bérbevenni szándékozik ez irányban tanfelügyelővel értekezhetnek. Mindkét telek a közoktatási kormány birtokában van.

— **A közigazgatási bizottság** mult gyűléséről térszűke miatt tudósításunkat csak a jövő számban közöljük.

— **Uj Petőfi** — kiadást rendez sajtó alá Mehner Vilmos Budapesti könyvtáros. A négy első füzetet illusztrációkkal, legjobb művészeinktől, vettük. Állani fog 25 füzetből a munka minden füzet 2 hét alatt jelenik meg. Egy füzet ára 40 kr. Ajánljuk olvasóink figyelmébe e hasznos válatot. A mű megrendelői még két pompás olajfestmény is kapnak.

— **Megint telünk van.** Mult éjszaka úgy, hogy határunk ujjolag fehér a jó tavaszi időnk, poros utaink oda vannak. Külömben gazdáink állítása szerint ez időjárás igen jó s különösen a gyümölcs fákra nézve kedvező mert nem engedi a hajtásra.

CSARNOK

Miért nem felejttem el a gazdaszony-bált!

— Beszély. —

Irta: H. Dózsa Géza.

Rendkívüli „pechvogel” voltam teljes életemben s most is attól félttem szenvedélyem üzemelése után. Hányféle szenvedély van a világon? „bór, kártya, vacsázat, dorbérolás és szerelem, — s mindenkinek megvan a maga törvénye következménye. Hányszor jutott eszembe Vilma a Lipót utcában mily fölséges szenvedély volt és mégis tragicum-

mal birt. Igaz a szerelem fönséges, ideál egy dolog, — boldogító, Hymen láncaiba esal és házasságot ígér de bár ne kellene Romeo és Juliá-ra gondolnom ama erkély jelenetre és bucsura, mely szívemet most is dobogtatja. Páratlanul áll ez a szerelem, s csak azért élek-halok bár a Capulet-ház ellene volt, mely okozta végtelen gyűlöletüket a világra, szerelmük istenítését, végtelen szenvedélyüket, mit méreg és tör gyilkolt meg. Szenvedtem én is eleget, ne higgyék, hogy szenvedélyeim után nem zárult be az ajtó! . . . Elmentem az ál-arozos bálba, — oh te átkozott sors, miért kellett ennek most leszállan il! . . . Lefeküdtem majd felkelék — lázason jártam fel s alá szobámban. Alig egy félóramulva zörej hallok ajtóman Sennyei Gyula lépett be ki elosztotta fellegeimet, melyből tisztán láttam a holdat kisütni. Ah — remény ezer öröm! Mintha újból születtem volna, doemoni vágy szállott meg, fölugrottam s pillanatok alatt készen voltam. Emlékszem szegény Gyula kötő csokorra fehér nyakendőmet és szenvedélyem égetett ten gerébe fűrődtem előre mindent kiusogott. Ö gombolta be igen . . . frakkomat. . . Ah te édes érzés, mily rövid egy perc és mily végtelen az öröm kocsi szálottunk pillanatok alatt a redoute csarnokaiban voltunk, — messze kihalszott a leder könnyű zene Gyulát elvesztettem a fényes termekben magam egyes egyedül a képzeményi maszkok tenger tömegében jártam fel s alá az élecek cizháltak szikrázva pattogtak.

A fekete, fehér csipke dominok, pierott és éj királynők serégei között tétoztam, szibongott fájt fülem a lármatól fordult velem a világ, vakított a fény. Oh boldog éj és boldog álom . . . Gondolám érzéketlen leszek nem szolok senkihez úgy fogok állani mint a szikla. Azonban nem tudtam megállani. Syreni hangok közeledtek felém, melyek Prometheus is lelánézolták volna. Egy gyöngö szó egy picinyke kéz vállaidon = megindítanak hogy örök mozdonyvá válsz. A foyer ajtóba mentem itt találkoztam Gyulával, ki egy gyönyörű pierot-maszkkal eltűnt, mint egy futó csillog. Ah mily lábakat takart a gyenge ruha! . . . Egyedül voltam. Nem egyszer tekinték fel az első emeleti páholyba, jól eset szememnek egy esendesebb pont. A fogorban rövid időn zugást hallok egy egészen ismeretlen maszk vontamagára figyelmét, kit az imént még a páholyban láttunk, s oly stoicusan tekintett a bolond tömegre. Szép volt gyönyörű alak, szebbet talán a képzelet sem alkothat. Fehér dominoban volt, szemének szende sugara égetett, mozdulatai csábítottak vonzottak; jobbra-balra a férfi közönség kérdézősködött — kilehet? ki ő? . . . nem ismeri-é? . . . közel juthattam volna hozza uszályának szögét bárcsak érinteni ah nem adtam volna a menyországért. A termet társakísérő nőjével körül járta majd a zenekar oszlopait alá ment itten sokáig nézet körül. Mintha töprenkedett volna, hogy visszaszonuljon vagy a buffet-be menjen de még is úgy tetszett, hogy beteg s nem volt senki ki önkénytelenül odaközeledett volna. Alig léptem a fehér domino mellé — különös félnétség, gyávaság szállott meg, pedig nem volt az talán szerénység! A fehér domino, mint gyöngö szellőtől érintett virág csüggeszté fejét keblére s karomra dönt . . . Nem tudtam, hogy van élet bennem vagy e perczben végkép elhagyott a lélek, hogy szoborrá változzam, mely bírja a könnyű terhet. A tus a melyet karomon éreztem elfeledtettem velem az életet küzdelmeket A vér úgy járt ereimben mint a sebes patak, — oh be jó, hogy szikla nem voltam fogadásom, szenvedélyem e perczben nem ölt meg. A szikla roszszolgálatot tett volna, szépsége alatt össze mállott volna engemet pedig csak szenvedélyem tartott s a Ve-

nusi alaknak légies könnyűsége. Láttam karomon a Innoi természet ereinek dobogását, melyek kék színben hálózatosan oly gyorsan hallottak a hóféhér karon. Podros ujján a patyolat alatt a legdelejesebb életet láttam. Ugy tetszett hogy álom volt domégis való! Szépségét nem tudnám leírni soha.

(Folytatás a köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A trágyázás vagy a földnek időnkénti javítása.

(Folytatás.)

A szarvas marhák sokat isznak, sokat vizelnek, ganajok is lágy, s ezért sok alommal vegyithető; ennél fogva lassan rothad el, — s nem heves természetű, a honnan mindenemű föld kövéritésére használható, elég kövéritő ereje van és hatása sokáig eltart.

A ló nemű állatok trágyája, szárazabb, és hevesebb természetű, vizellettük igen sós, trágyájuk kevesebb alommal vegyithető, mint a szarvas marháké, hamar rothadásba indul s nagyon felmelegszik; ennél fogva igen alkalmas meleg ágyak készítésére és hideg agyagos földek trágyázására, de hatása kevés ideig tart, s laza heves pld. homokos, kivált meszestermészetű földre épen nem való

A juh, kecske trágya szinte száraz; de kevésbé heves, mint a ló trágya és mivel ezen állatok eledelőket nagyon megemésztik, tehát sok állati anyaggal vegyes; azért igen buja növést okoz, de kevés ideig tart. Alkalmas agyagos, homokos földre is, de éretlen korában a növényeket kiégeti. Azon különböző használati módját még is meg kell említenünk, hogy a homokos és meszes földekre használtassék érettebb, az agyagosokra pedig szalmás éretlen állapotban.

A sertés trágyája, kivált ha sok vizes moslékkal élnek, igen nedves és hideg, ezért nagyon meleg természetű földekre, és oly növények alá alkalmas, melyek sok nedvességet kívánnak mint . . . s itt soká eltart, de hatása kevés. Magában tisztán ne is használtassék, hanem más trágya nemekkel főleg nyers juh, kecske trágyával keverten.

Egyébb iránt minél jobb eledellel élnek az állatok, trágyájuk is annál jobb. Változtatja ennek jóságát az életkor, a fiatal marháknek mindég jobb trágyájuk van. Hizó marhák abrakos lovak trágyája jobb a sovány eledellel tartottakénál. A csupa szalmán tartott állatok trágyája nagyon gyenge, a répa és gyökér nemüekkel tartottaké jobb, a jó szóna és szemes eleségen tartottaké jobb. az olaj pogácsa pedig a legjobb trágyát adja. A nyári trágya gyengébb és ereje kevesebb ideig tart, de hatékonyabb mint a téli, mert nyáron az állatok zöld füvel élnek többet isznak, szaporábban emésztenek, erre egyébb iránt a gazdaságnál csak akkor legyen figyelem ha netalán a trágya pénzen vétetik.

Különösen megemlítendő szárnyas házi állatok trágyája, a szemes eleségről, s a sebes vérforgás életműködés és azon nagy mennyiségű levegő miatt, melyet magokba vesz-

nek, igen heves természetű de legtetemesebb hatása. Magyar hazánkban a baromfiak tenyésztése nagyon általános, a nélkül hogy ez oldalról is hasznát igyekezze a gazda ember venni; méltó ez a bővebb kifejtésre. Széthálatják a majorságot fákon, s más helyeken, pedig oly udvarban hol 2, 3 száz darab majorság fekszik egy év alatt, szép trágya tömeget adna, melyet legalább a szelidebb természetűvel vegyítvén arányosítást idézne elő.

(Folyt. köv.)

Piaci árjegyzék.

A tordai vásárra 1878. márcz. 9. hozott tárgyaknak

1 hectoliter	Tisza buza	8 frt 50 kr
"	Tavas buza	" " "
"	Elegybuza	7 " "
"	Rozs	6 " 50 "
"	Árpa	4 " 25 "
"	Zab	2 " 50 "
"	Törökbuza	6 " 50 "
méter mázsa	Széna kötetlen	2 " 50 "
méter mázsa	Alomszalma	" 36 "
Tüzi fa köbméter		2 " 70 "
1 kilogramm	Marhabús	36 "
"	Disznóhús	48 "
"	Turó	56 "

Bécsi Tőzsde.

1878. 15/3.

Magyar arany-jaradék	89.10
Magyar) kincstári utalvány 1 kibocsát.	118.—
Magyar) kincstári utalvány 2 kibocsát.	170.50
Magyar kel.-vasut elsőbbség 2 kibocsát.	74.25
Magyar állami kötvény 1876.	66.—
Magyar vasuti kölesön	98.75
Magyar földtehermenesítési kötv.	78.25
Temesvári földtehermente kötv.	77.—
Erdélyi földtehermente kötv.	75.—
Horvát-Slavon földtehermen. kötv.	84.50
Magyar szőlő váltság kötv.	80.50
Oszt. egységes államadosság papban	62.35
Oszt. egységes államadosság ezüstben	66.30
Oszt. aranyjaradék	73.90
1860. állam sorsjegy	111.—
Oszt. nemzeti bankrészvény	797.—
Oszt. hitelrészvény	230.25
Magyar hitelbank	221.25
Ezüst	105.75
Cs. k. arany	5.60
Napoleonkor	9.52
Német birod mark	58.60
London	119.20

Nyilttér-*)

Mattoni-féle

BUDAI KIRÁLY KESERŐVIZE

e Bel- és Külföld orvosi tekintélyei által **makacs gyomorszorulás** és minden abból eredő betegségek ellen, legkissebb rosz utóhatás nélkül még hosszabb használatnál is a legmelegebben ajánljatik.

MATTONI és WILLE cs. k. udvari szállító.

A 6 egyesült Budai Király — keserű- források tulajdonosa.

Deák forrás Hunyadi M. forrás
Henrik forrás Hildegarde
Szecheny Istvan

Használati utasítás és füzetke ingyen. BUDAPEST Dorrothya utca 6 sz. **RAKTÁR:** minden nagyobb ásványviz kereskedésében.

*) E rovat alatt közölt cikkekért csak a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget. a szerk.

Felelős szerkesztő és kiadó: **Wolz B.**

VOLCZ és TÁRSA

Könyv és Papirkereskedésében Tordán kaphatók:

Vonalzott és tiszta könyvek; Hivatalok, egyletek magányzók, ügyvédek kereskedők, jegyzők és mindennemű iparral foglalkozók részére, vászonba vagy papirba kötve dús választékban. Másoló könyvek Kereskedők, Irodák sat. részére:

Román Népdalok és Balladák Moldován Gergelytől 1 frt. 20 kr. helyet csak 1 frt. o. é.

Iskolai könyvek Alsó- és Felső Népiskolák, Községi valamint felekezeti Iskolák részére is dús választékban.
Vers személyvények Bálint Gyulától
Az Illem és Tisztesség arany szabályai

ára 25 kr.
ára 25 kr.

Önségély, Orvosi tanácsadó több bonczani ábrával.
Dr. Ernszt L.-től

ára 2 frt.

Selbsthilfe, ärztlicher rathgeber mit mehreren anatomischen abbildungen von Dr. Ernszt L.

ára 2 frt.

Előfizethetni – illetőleg előjegyeztetni – lehet a következő művekre:

Kálmán a Szegedi Lelencz vagy Konstantinápoly rózsája című nagyhatású regényre TIHAMERTÓL, mely a folyamatban levő keleti háborút öleli fel és ebből meríti tárgyát, egyes füzet mely összeg a füzetek átvételekor fizetendő.

ára 25 kr.

Az Ördög fia című regény füzetekre.

ára 25 kr.

Ugyan ezek német nyelven is megrendelhetők.

Továbbá Szulejka vagy a Három Gyöngye című regény füzetekre. 25 kr.

Ugyan e művek megrendelői rendkívüli kedvezmény áron megrendelhetik azok

OLAJNYOMATU JUTALOM KÉPEIT is VÁSZNRA SZÉLES ARANYKERETBEN,

megtekinthetők e képek valamint megrendelési feltételei is

Az ÖRDÖG ASSZONY régebbi megrendelői, annak folytatását szintén fenn irt könyvkereskedés által legbiztosabban eszközölhetik.

Vidékre járó ügyünkünk szintén elfogad minden nemű előfizetést és előjegyzést.

Továbbá kapható.

A Bagatell törvény a 1877. XXII. t. cz. ára . . . . . 40 kr.
Ehez ügyvitel " . . . . . 40 kr.
A Bagatell törvény ügyvitellel egybekötve " . . . . . 80 kr.
A Gyámsági és gondnoksági ügyek 1877, XX. t. cz. ára 50 kr.
Ehez ügyrend " . . . . . 40 kr.
A gyámsági ügyek ügyrendel egybekötve " . . . . . 90 kr.
A Bagatell törvény szerint előirt nyomtatványok, Panaszkönyv, Mutatókönyv, Határidő napló, Idésvény és Jegyzék a pénzbiroságokról a legjutányosabban szabott árakban.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

118—878 sz.

Hirdetmény.

Gerend-Keresztur összes birtokossága, s a község koresma régáléjoga az 1878 év Aprilis 24-ik napjától számítandó 3 egymásután következő évre Gerend-Kereszturon a körjegyzői irodában, folyó év ápril hó 3-án délelőtti 10 órakor nyilvános árverezés útján kifog adadni, árverezni kívánok felhivatnak 60 frt bánat pénz el látva, a fennirt napon és helyen meg jellenni. Kellő bánat pénz el látott, s rendesen fel szerelt zárt ajánlatok, az árverezés megkezdése előtt elfogadtatnak, az árverezési feltételek alolirt hivatalnál, a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A szolgabírószágtól

Maros-Ludason, 1878. március 7.

Fosztó szbiró.

3 - 2

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít
Díj csak sikeres gyógyítás után fogad el.

Figyelemreméltó idegbajok- és nehézkórban szenvedőknek

Legújabb feltalált gyógymód

Szamtalan halsziratos

mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas

Specialista idegbajokban

Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig

BERLIN SW.

Friedrichstrasse 22.

Levélbeli megkeresésre is.

(15—89 102)

SYLVIUS BOAS urnak

Berlin Friedrichstrasse 22, I.

Kérem megküldését **Auxilium orientisének**

Söndernohe posta állomás Oberdachstetten,

Bajorban 1875 május 3-án

Dorsch, plébános.

Söndernohe május 27-én 1875

Tekintetes ur!

Vonatkozva május 5-ről keletet beeres soraira, melyek mellett egy községi 10 éves beteg leányka részére Auxilium orientisét megküldötte bátorkodom a szülők felkérésére folytatni tudatni, hogy ők a gyermekénél javulást nétek észre.

A gyöngye testalkotásu gyermek betegsége nek állapotok különös természetű, több hetek előtt görcsökkel; melyek naponta 7—8-szor ismétlődtek kezdődött meg, mikor is érzékeny fájdalomt érezett a gyomor körül annyira, hogy hirtelen ugrott fel olyankor az ágyban; szerének használatát óta e jelenség megváltozott s a görcsök csak 1—2-szer újulnak meg. A fájdalom még igen heves s minden tagjában érzé. Ebbőlgya alig van és szélelemi téhétsége is korlátolt.

Neve Kremer Bo rbára.

Ezen rossz állapotánál a betegségnek kívánatos volna, ha némi rendszabályokat küldené.

tisztelettel

Dorsch Ödön plébános.

Söndernohe Junius 30-án 1875.

A görcsök elmúltak s csak akkor fordulnak elő, ha közönséges ételt eszik. Szeret s thójút kedveli. Fájóalmat most csak térdében érez, mert állami sem képes. Minthig szomjas és a vizet szereti. Szíve táján fájóalmat érez. Betegsége óta 10 évvel érettebb gondolkodásúnak látszik.

Dorsch.

Söndernohe szep. 26-án 1875

Örömmel értesíthetem, hogy pátiensúnak Kremer Borbára 24 nap óta a legjobb egészségnek örönd. A betegség tünetének hire sincs már s a honapok óta ágyhoz szorított leányka, ki járti nem volt képes most ugrál tánczol. Ebbőlgya megjött és virító kinézésű. A szülők emel fogva általam haládjukat jelentik önnek sat.

Dorsch Ödön plébános.